

Ја нећу милости, не треба ми она.

За дела, ја тражим само правду голу.

Правду Господару, па реци нек звона

Крај објаве мом чемеру и болу.

Али тада, чуј ме, и упамти Круно

Не влада се земљом где љубави није

И где је Господар мржњом се огрно,

Па из ње зла чини и неправду сије.

Ово су двије строфе из пјесме Једном краљу коју је мајор Љубомир Вуловић написао у затвору чекајући извршење смртне казне. Ратни инвалид, на стратиште у Микри изишао је ћопајући, уз помоћ штапа, у зору 26. јуна 1917. заједно са пуковником Драгутином

Димитријевићем Аписом и добровољцем Радом Малобабићем.

Везани за колчеве у плитким гробовима и повезима преко очију, сва тројица су чекала да, по Правилу службе, капетан Милан Стојковић подигне сабљу и тако дâ знак за паљбу стрељачком строју. Како није имао своју, Стојковић је узео сабљу генерала Дамњана Поповића, осуђеног на Солунском процесу заједно са Аписом и друговима на двадесет година робије.

Нема бољег симбола за тадашњу пометњу у Српској војсци.

ТАМО ДАЛЕКО: Неутрализирање живе силе, дејства по боку, линије комуникације и други војни еуфемизми дају борби, на папиру, изглед нечег рационалног. У стварности, то је хаос у коме се људсти слој по слој човјечности. Људи су у трајном магновењу док одвењелим рукама прилишћу обарач, повлаче затварач и турају метке у магацин. Једва да је итко свјестан крвавих убоја по лицу и тијелу насталих безглавим бацањем у заклон. Све се неразлучиво мијеша – страх, бијес, молитве, завјети, отупјелост... Звучи добро познато и отрцано, али људе у борби до побједице или пораза не држи патриотизам или осјећај дужности, већ непојмљива повезаност са суборцем до себе.

Српски војници на Солунском фронту нису били изузетак. На њих се 5. аугуста 1916. сручила бугарска офанзива и одбили су је уз крајњи напор.

"На целом фронту осећа се ужасан смрад лешева који се распадају. Можда би смо требали склопити примирје на три-четири сата, да покопамо мртве. Будемо ли чекали да почне наша офанзива, нећемо моћи више да издржимо на својим положајима", тражио је Апис као начелник штаба Треће армије.

Дуж читавог Солунског фронта, Антантине трупе су кренуле у напад 30. аугуста 1916. Први циљ Српске војске било је бугарско упориште на Кајмакчалану, највишем врху планине Нице са 2521 метром надморске висине. Упркос изразито тешком и неповољном терену, те утврђеним непријатељским линијама, много се очекивало од ове акције.

"Желимо се преко бугарских лешева вратити у Србију и омогућити јој да васкрсне! Желимо ослободити све Србе и Југословене и створити слободну, моћну и велику Југославију", рекао је у говору војницима регент и врховни командант, принц Александар Карађорђевић.

Обје стране имале су огромне губитке. На српској, посебно међу црнорукцима: на Кајмакчалану гине и Аписов пријатељ, потпуковник Војин Поповић познат као војвода Вук, а у борбама је практично збрисан и његов елитни одред. Касније, у свјетлу Солунског процеса, сумњало се да је најчувенији комитски командант заправо убијен по налогу Беле руке... У сваком случају, Српска војска заузела је Кајмакчалан и потом, уз помоћ савезничких трупа, 7. новембра 1916. ослободила Битољ. Ту се, оставши без даха, зауставила.

Драгутин Димитријевић Апис, Александар и Пашић - коначни обрачун

Пише: Филип Шварм
недеља, 23 јул 2017 12:48

[Време](#)